

The life is analyzed in many aspects and it includes unlimited wide range of functions. Therefore, as we noted, more attention should be given to the development of skills: possession of an orientation, communication, control over behavior, movement, learning ability and work, affecting the viability of the personality.

It's revealed that the hardiness is manifested by the main personal variable that mediates the influence of stressful factors to physical and mental health as well as the success of activities.

Key words: hardiness, vocational rehabilitation, adaptation, training, rehabilitation of people with disabilities.

Received January 09, 2016

Revised January 28, 2016

Accepted February 26, 2016

УДК 159.98

М.М. Чичуга
mchych@ukr.net

ТРЕНІНГ ЯК ЗАСІБ ПРОФІЛАКТИКИ ДЕСТРУКТИВНИХ ПСИХІЧНИХ СТАНІВ МОЛОДИХ НАЧАЛЬНИКІВ ВІДДІЛЕНЬ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

Chychuha M.M. Training as a means of preventing destructive mental states of chiefs of departments of social-psychological service at the penal institutions / M.M. Chychuha // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, G.S. Kostyuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S.D. Maksymenko, L.A. Onufrieva. – Issue 32. – Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2016. – P. 533–546.

М.М. Чичуга. Тренінг як засіб профілактики деструктивних психічних станів начальників відділень соціально-психологічної служби установ виконання покарань. У статті проаналізовано ефективність результату впровадження авторської тренінгової програми, спрямованої на профілактику деструктивних психічних станів молодих начальників відділень соціально-психологічної служби установ виконання покарань.

Висвітлено основні положення авторського тренінгу, програма якого апробовано в 2014-2015 роках на базі заочного факультету Інституту кримінально-виконавчої служби Національної академії внутрішніх справ.

Вивчено статистичні відмінності між контрольною та експериментальною групами за допомогою параметричного t-критерію Ст'юдента для незалежних вибірок.

Визначено, що в експериментальній групі, на відміну від контрольної, зменшились замкнутість, напруга, боязкість, підозрливість, жорсткість, рівень особистісної тривожності, рівень професійного вигорання та професійної деформації; збільшився рівень комунікабельності, рівень психічної та емоційної стійкості, сміливості, дипломатичності, самоконтролю та релаксації.

Виявлено основна специфіку змін деструктивних психічних станів в експериментальній групі за допомогою непараметричного критерію Вілкоксона для залежних вибірок.

Здійснено аналіз змін деструктивних психічних станів та якостей контрольної групи до і після тренінгу за допомогою критерію Вілкоксона.

Зроблено висновок, що з метою профілактики деструктивних психічних станів начальників відділень соціально-психологічної служби ефективною в роботі з ними є представлена авторська тренінгова програма, направлена на профілактику та корекцію деструктивних психічних станів та якостей начальників відділень соціально-психологічної служби, що було доведено за допомогою критерію Вілкоксона та t-критерію Ст'юдента.

Ключові слова: деструктивні психічні стани, профілактика, тренінг, тренінгова програма, t-критерій Ст'юдента, критерій Вілкоксона, експериментальна група, контрольна група.

М.М. Чичуга. Тренинг как средство профилактики деструктивных психических состояний начальников отделений социально-психологической службы учреждений исполнения наказаний. В статье проанализирована эффективность результата внедрения авторской тренинговой программы, направленной на профилактику деструктивных психических состояний молодых начальников отделений социально-психологической службы учреждений исполнения наказаний.

Представлены основные положения авторского тренинга, программа которого апробирована в 2014-2015 годах на базе заочного факультета Института уголовно-исполнительной службы Национальной академии внутренних дел.

Изучены статистические различия между контрольной и экспериментальной группами с помощью параметрического t-критерия Стьюдента для независимых выборок.

Определено, что в экспериментальной группе, в отличие от контрольной, уменьшились замкнутость, напряжение, робость, подозритель-

ность, жесткость, уровень личностной тревожности, уровень профессионального выгорания и профессиональной деформации; увеличился уровень коммуникабельности, уровень психической и эмоциональной устойчивости, смелости, дипломатичности, самоконтроля и релаксации.

Выявлена основная специфика деструктивных изменений психических состояний в экспериментальной группе с помощью непараметрического критерия Вилкоксона для зависимых выборок.

Осуществлён анализ изменений деструктивных психических состояний и качеств контрольной группы до и после тренинга с помощью критерия Вилкоксона.

Сделан вывод, что с целью профилактики деструктивных психических состояний начальников отделений социально-психологической службы эффективной в работе с ними представлена авторская тренинговая программа, направленная на профилактику и коррекцию деструктивных психических состояний и качеств начальников отделений социально-психологической службы, что было доказано с помощью критерия Вилкоксона и *t*-критерия Стьюдента.

Ключевые слова: деструктивные психические состояния, профилактика, тренинг, тренинговая программа, *t*-критерий Стьюдента, критерий Вилкоксона, экспериментальная группа, контрольная группа.

Постановка проблеми. Профілактика деструктивних психічних станів персоналу установ виконання покарань (далі – УВП) на даний час є досить актуальною проблемою. Це зумовлено тим, що деструктивні психічні стани негативно впливають на психічне та фізичне здоров'я особи, здійснюють руйнівну дію на психіку та дії особистості працівника УВП і сприяють розвитку в цих осіб професійного вигорання та професійної деформації.

Одним з ефективних методів профілактики та корекції деструктивних психічних станів сьогодні є тренінг. Він є найбільш продуктивною формою засвоєння знань та формування професійних властивостей працівника будь-якої організації.

У багатьох дослідженнях вчені розглядають тренінг як метод активного навчання. Зокрема, Є.В. Сидоренко зазначає, що «за своєю ціллю тренінг – це передача технологій дій; за своїм змістом – певна концепція реальності; за формою – інтерактивне навчання, в якому учасники активно діють і взаємодіють один з одним та з тренером» [1, С. 11].

Л.І. Мороз стверджувала, що завдяки впровадженню тренінгових технологій у навчання, можливо повною мірою забезпечити належне формування знань, умінь і професійно значущих психічних властивостей працівника ОВС [2, С. 18].

Тому, можемо припустити, що використання тренінгових технологій у профілактиці та корекції деструктивних психічних

станів персоналу УВП може бути досить дієвим та результативним.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Профілактикою негативних психічних станів працівників Державної кримінально-виконавчої служби, використовуючи тренінгові технології, займалася Т.В. Кушнірова [3]. Проектування, організацію та проведення професійно-психологічного тренінгу при підготовці працівників ОВС здійснювала Л.І. Мороз [2]. Значну увагу тренінговій роботі у вищих навчальних закладах Державної пенітенціарної служби України, спрямованій на професійно-психологічну підготовку майбутніх працівників соціально-психологічної служби, в даний час приділяє М.С. Ятчук [4].

Проте, незважаючи на значні розробки та дослідження науковців, використання тренінгових технологій в профілактиці деструктивних психічних станів молодих начальників відділень соціально-психологічної служби установ виконання покарань (далі – СПС УВП) практично не досліджене.

Мета статті полягає в аналізі ефективності результату впровадження авторського тренінгу, спрямованого на профілактику деструктивних психічних станів молодих начальників відділень СПС УВП.

Завдання:

- презентувати програму тренінгу профілактики та корекції деструктивних психічних станів та якостей начальників відділень СПС;
- проаналізувати статистичні відмінності деструктивних психічних станів та якостей між експериментальною та контрольною групами за допомогою t-критерію Ст'юдента;
- здійснити аналіз змін деструктивних психічних станів та якостей експериментальної групи до і після тренінгу за критерієм Вілкоксона;
- здійснити аналіз змін деструктивних психічних станів та якостей контрольної групи до і після тренінгу за критерієм Вілкоксона.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особливості деструктивних психічних станів персоналу УВП полягають у специфічних умовах службової діяльності, організації професійної діяльності, наявності ризику, постійному спілкуванні з засудженими, в тому, що службова діяльність зумовлює появу негативних особистісних змін працівників та в необхідності виконання професійних обов'язків у колективі.

Результати проведеного нами раніше емпіричного дослідження свідчать про наявність деструктивних психічних станів в персоналу УВП, причини виникнення яких пов'язані з професійною діяльністю та особистими проблемами співробітників.

Аналіз результатів констатуючого експерименту нашої дисертаційної роботи дає можливість стверджувати, що в молодих начальників відділень СПС деструктивні психічні стани та якості виявляються на вищому рівні, ніж у тих, які працюють більше 5, 10 років в установах. Зокрема, спостерігається на підвищеному рівні замкнутість, жорсткість, підозрілість, напруга, консерватизм, моральна динамічність поведінки, боязкість (страх), особистісна тривожність, а також середній рівень нервово-психічної стійкості в молодих начальників відділень СПС, тобто в екстремальних ситуаціях можливі нервові зриви.

Також було виявлено, що деструктивні психічні стани та якості молодих фахівців, які працюють в УВП до 3 років, впливають на професійне вигорання начальників відділень СПС, тобто сприяють його розвитку.

Тому, з метою профілактики даного явища нами розроблений авторський тренінг, спрямований на профілактику та корекцію деструктивних психічних станів та якостей начальників відділень СПС УВП.

Учасниками формуючого експерименту стали 50 молодих начальників відділень СПС, тобто ті, які працюють в УВП до 3 років.

Результати первинної діагностики свідчать, що до деструктивних психічних станів та якостей, які найбільше потребують корекції та профілактики відносяться: замкнутість, нервово-психічна нестійкість в екстремальних умовах, моральна динамічність поведінки, боязкість (страх), жорсткість, підозрілість, низький рівень дипломатичності та гнучкості поведінки, особистісна тривожність, консерватизм, напруга, середній рівень професійного вигорання, зокрема, середній рівень емоційного виснаження, високий рівень деперсоналізації, початковий рівень професійної деформації.

За результатами діагностики сформовано контрольну та експериментальну групи, в кожену з яких увійшло по 25 начальників відділень СПС зі стажем служби в УВП від 6 місяців до 3 років.

Для вивчення статистичних відмінностей між контрольною та експериментальною групами використовувався параметричний t -критерій Ст'юдента, відмінностей виявлено не було.

Зауважимо, що з метою ефективного результату профілактики деструктивних психічних станів ми використовували тренінгові технології та формували в молодих фахівців професійні якості, необхідні їм для подолання деструктивних психічних станів.

Значна увага в тренінгу приділялася навчанню способам саморегуляції психічного стану, корекції деструктивних психічних станів та формуванню таких професійно важливих якостей: впевненість у собі та своїх діях, психічна стійкість, сміливість, рішучість, адекватна самооцінка, тощо.

З метою корекції підвищеного рівня підозрливості, в тренінгу використовуються вправи на зменшення особистісної тривожності та формування впевненості в собі та своїх діях.

Необхідно звернути увагу, що значна частина в тренінгу приділялася формуванню навичок комунікативної гнучкості, дипломатичності, тому, що згідно з нашими даними, рівні цих властивостей низькі, чимала кількість респондентів можуть проявляти жорсткість при спілкуванні з іншими або бути, навпаки, замкнутими.

Тренінгову програму було апробовано в травні 2014 – червні 2015 року на базі заочного факультету Інституту кримінально-виконавчої служби Національної академії внутрішніх справ та впроваджена в навчальний процес Інституту кримінально-виконавчої служби.

Мета тренінгу полягала в корекції та профілактиці деструктивних психічних станів і якостей молодих начальників відділень СПС.

Кількість учасників складала 25 осіб. Тренінг розраховано на 36 годин: 6 днів по 6 годин.

Таблиця 1

Програма тренінгу профілактики і корекції деструктивних психічних станів та якостей молодих начальників відділень СПС УВП

Модуль 1. Актуалізація проблем деструктивних психічних станів в роботі персоналу УВП	Визначення поняття деструктивних психічних станів. Визначення актуальних проблем деструктивних психічних станів в роботі персоналу установ виконання покарань. Аналіз змін деструктивних психічних станів в працівників УВП протягом робочого дня.
---	--

Модуль 2. Визначення основних деструктивних психічних станів, які присутні в професійній діяльності начальників відділень СПС УВП.	Визначення ознак деструктивних психічних станів, причини виникнення, факторів, які найбільше впливають на їх розвиток. Визначення основних способів профілактики деструктивних психічних станів.
Модуль 3. Техніки мінімізації впливу деструктивних психічних станів на ефективність службової діяльності та особистість начальників відділень СПС УВП.	Навчання способам саморегуляції психічного стану: способам нормалізації психічного стану, способам регуляції дихання, способам керування тонусом м'язів і рухів, способам саморегуляції психічного стану, пов'язаних із впливом слова (самонакази, самопрограмування, самозаохочення).
Модуль 4. Формування активної особистісної позиції щодо протидії впливу деструктивним психічним станам на ефективність професійної діяльності та особистість начальників відділень СПС УВП.	Корекція деструктивних психічних станів та якостей (агресивності, тривожності, страху, підозрливості, замкнутості) і формування, необхідних начальникам відділень СПС УВП для попередження деструктивних психічних станів, професійних якостей зокрема: адекватної самооцінки, психічної стійкості, впевненості в собі та своїх діях, рішучості, сміливості, гнучкості, дипломатичності, комунікабельності, стриманості.

В таблиці 1. відображено 4 модулі, з яких складається тренінг. Реалізація всіх чотирьох модулів тренінгової програми сприяє корекції та профілактиці деструктивних психічних станів та якостей молодих начальників відділень СПС.

Звертаючи увагу на мету та завдання нашої статті, ми не будемо зупинятися на аналізі тренінгових вправ, проте детальніше проаналізуємо зміни, які відбулися в контрольній та експериментальній групі після тренінгу.

Для того, щоб виявити, які зміни деструктивних психічних станів та якостей відбулися після тренінгу ми провели контрольний (заклучний) зріз із використанням комплексу психодіагностичних методик, що й на попередньому етапі.

За результатами вторинної діагностики формуючого експерименту було виявлено наступні відмінності між контрольною та експериментальною групами (Таблиця 2.)

Таблиця 2

Результати обробки даних контрольної і експериментальної груп за t-критерієм Ст'юдента (вторинна діагностика)
N= 50

Перемінні	Середнє		t -критерій	p -level
	Контроль-на	Експериментальна		
Фактор А	4,4800	5,8800	-2,011	0,050
Фактор В	5,2400	5,5200	-0,414	0,681
Фактор С	5,4400	6,5200	-2,282	0,027
Фактор Е	6,6000	6,2800	0,670	0,506
Фактор F	5,6000	6,1200	-1,160	0,252
Фактор G	6,2000	7,0800	-1,525	0,134
Фактор Н	4,9600	6,1600	-2,131	0,038
<i>Фактор I</i>	<i>4,0800</i>	<i>5,1200</i>	<i>-1,808</i>	<i>0,077</i>
<i>Фактор L</i>	<i>7,0000</i>	<i>6,0800</i>	<i>1,739</i>	<i>0,088</i>
Фактор М	4,8800	4,3200	1,046	0,301
Фактор N	5,6000	6,5600	-2,182	0,034
Фактор О	5,8400	4,4400	2,097	0,041
Фактор Q1	4,0400	5,0800	-1,755	0,086
Фактор Q2	5,3600	5,9600	-1,112	0,272
Фактор Q3	5,9200	7,2000	-2,338	0,024
Фактор Q4	5,0000	4,2800	2,009	0,050
Професійна деформація	25,1200	21,9600	1,609	0,114
<i>Емоційне виснаження</i>	<i>23,8000</i>	<i>21,6400</i>	<i>1,848</i>	<i>0,071</i>
Деперсоналізація	14,6400	12,8800	2,193	0,034
<i>Редукція досягнень</i>	<i>31,0400</i>	<i>28,6000</i>	<i>1,715</i>	<i>0,093</i>
Ситуативна тривожність	24,2800	22,2400	1,058	0,295
Особистісна тривожність	40,9200	36,4800	2,220	0,031
Нервово-психічна стійкість	5,4000	6,6800	2,266	0,028

*Примітка! Напівжирним шрифтом в таблиці виділені яскраві відмінності між групами, курсивом – тенденція до відмінностей.

Отже, за результатами формуючого експерименту можна побачити значні відмінності між контрольною та експериментальною групами за наступними показниками: фактор А (замкнутість-комунікабельність), фактор С (емоційна стійкість), фактор Н (боязкість – сміливість), фактор N (прямолінійність-дипломатичність), фактор О (тривога-спокій), фактор Q3 (низький самоконтроль-високий самоконтроль), фактор Q4 (релаксація-

напруга), особистісна тривожність, нервово-психічна стійкість, деперсоналізація. Тобто в експериментальній групі, на відміну від контрольної, зменшились замкнутість, тривога, напруга, бязкість, рівень особистісної тривожності, рівень деперсоналізації (як компонент професійного вигорання) і збільшилися: комунікабельність, рівень психічної та емоційної стійкості, сміливості, дипломатичності, самоконтролю та релаксації.

Тенденцію до статистичних змін ми виявили за такими показниками: фактор І (жорсткість-чутливість), фактор L (підозрілість), фактор Q1 (консерватизм-радикалізм), емоційне виснаження, редукція досягнень, які свідчать про тенденцію до зменшення підозрілості, жорсткості, консерватизму, емоційного виснаження та редукції досягнень (як одного з компонентів професійного вигорання).

Крім того, відповідно до результатів, зазначених в таблиці 2, за фактором G (моральна динамічність поведінки – моральна нормативність поведінки) та рівнем професійної деформації можна стверджувати, що рівень моральної нормативності поведінки молодих начальників відділень СПС підвищився, а рівень професійної деформації зменшився.

Отже, описані вище дані проведеного дослідження свідчать про те, що запропонована тренінгова програма на профілактику та корекцію деструктивних психічних станів молодих начальників відділень СПС УВП була ефективною.

За допомогою критерію Вілкоксона було виявлено основну специфіку змін деструктивних психічних станів та якостей в експериментальній групі (таблиця 3).

Таблиця 3

Результати статистичної обробки емпіричних даних експериментальної групи до і після експерименту за критерієм Вілкоксона

N = 25 осіб

Показники	Негативні ранги ^a	Позитивні ранги ^b	Зв'язки ^c	Z	p
Фактор А	0	24	1	4,406	0,000
Фактор В	0	10	15	3,162	0,002
Фактор С	0	11	14	2,961	0,003
Фактор Е	11	3	11	2,364	0,018
Фактор F	0	8	17	2,828	0,005
Фактор G	0	17	8	3,739	0,000
Фактор H	0	17	8	3,716	0,000

Фактор І	0	18	7	3,866	0,000
Фактор L	13	0	12	3,305	0,001
Фактор M	12	0	14	3,276	0,001
Фактор N	0	14	11	3,416	0,001
Фактор O	17	0	8	3,666	0,000
Фактор Q1	0	17	8	3,727	0,000
Фактор Q2	0	14	11	3,448	0,001
Фактор Q3	0	14	11	3,345	0,001
Фактор Q4	11	0	14	3,002	0,003
Професійна Деформація	21	0	4	4,048	0,000
Емоційне Виснаження	22	0	3	4,151	0,000
Деперсоналізація	21	0	4	4,060	0,000
Редукція особистих досягнень	22	0	3	4,155	0,000
Ситуативна тривожність	16	0	9	3,528	0,000
Особистісна тривожність	23	0	2	4,211	0,000
Нервово-психічна стійкість	0	19	6	3,919	0,000

^a – показники після експерименту < показників до експерименту

^b – показники після експерименту > показників до експерименту

^c – показники після експерименту = показникам до експерименту

Отже, варто сказати, що в процесі формуючого експерименту відбулася динаміка деструктивних психічних станів та якостей молодих начальників відділень СПС, що вплинуло на рівень професійного вигорання та професійної деформації.

Тренінгова програма профілактики та корекції деструктивних психічних станів і якостей начальників відділень СПС УВП сприяла зменшенню в респондентів експериментальної групи замкнутості в собі, боязкості (страху), жорсткості, підозрливості, особистісної тривожності, напруги, моральної динамічності поведінки, професійної деформації та професійного вигорання.

У свою чергу, в експериментальній групі спостерігалось підвищення рівня нервово-психічної стійкості, комунікабельності, гнучкості та дипломатичності, сміливості, самостійності, самоконтролю.

Також позитивний вплив формуючий експеримент спричинив в деякій мірі й на інтелектуальний рівень, зокрема, в респон-

ментів підвищився рівень абстрактного, творчого мислення, яке може стати в нагоді в екстремальних ситуаціях.

У контрольній групі ми також виявили зміни в рамках формуючого експерименту, найбільш значні з них представлені в таблиці 4.

Таблиця 4
Результати статистичної обробки даних контрольної групи до і після експерименту за допомогою критерію Вілкоксона
N = 25 осіб

Показники	Негативні ранги ^a	Позитивні ранги ^b	Зв'язки ^c	Z	p
Фактор А	0	3	22	1,732	0,083
Фактор В	2	0	23	1,414	0,157
Фактор С	4	0	21	2,000	0,046
Фактор Е	0	2	23	1,414	0,157
Фактор F	0	2	23	1,414	0,157
Фактор G	2	4	19	0,816	0,414
Фактор Н	1	4	20	1,342	0,180
Фактор І	3	0	22	1,732	0,083
Фактор L	0	3	22	1,732	0,083
Фактор М	2	0	23	1,414	0,157
Фактор N	3	0	22	1,732	0,083
Фактор О	0	4	21	1,890	0,059
Фактор Q1	3	1	21	1,000	0,317
Фактор Q2	3	1	21	0,378	0,705
Фактор Q3	1	2	22	0,577	0,564
Фактор Q4	0	5	20	2,121	0,034
Професійна деформація	1	3	21	1,289	0,197
Емоційне виснаження	0	5	20	2,070	0,038
Деперсоналізація	0	4	21	1,857	0,063
Редукція особистих досягнень	0	3	22	1,732	0,083
Ситуативна тривожність	0	3	22	1,633	0,102
Особистісна тривожність	1	6	18	1,933	0,053
Нервово-психічна стійкість	5	0	20	2,070	0,038

^a – показники після експерименту < показників до експерименту

^b – показники після експерименту > показників до експерименту

^c – показники після експерименту = показникам до експерименту

Отже, відповідно до статистичної обробки емпіричних даних за допомогою критерію Вілкоксона в контрольній групі теж відбулися зміни. Враховуючи те, що в контрольній групі не були проведені додаткові заходи з метою профілактики та корекції деструктивних психічних станів, як це було зроблено в експериментальній групі, зміни за деякими показниками відбулися в негативну сторону, а за деякими – в позитивну.

Зміни в негативну сторону ми виявили за такими показниками, зокрема: збільшився рівень підозрілості, напруги, особистісної тривожності, жорсткості, прямолінійності, професійної деформації та професійного вигорання, зменшився рівень нерво-психічної стійкості.

Також ми знайшли в контрольній групі зміни і в позитивну сторону, зокрема: тенденцію до підвищення комунікабельності та сміливості. Це свідчить, про те, що замкнутість та боязкість (страх) в начальників відділень СПС контрольної групи почали зменшуватись.

Таку тенденцію можна пояснити:

- по-перше, навчанням респондентів в Інституті кримінально-виконавчої служби, яке сприяє підвищенню кваліфікації начальників відділень СПС та формуванню в них, в певній мірі, професійних навичок та якостей;
- по-друге, за час формуючого експерименту начальники відділень СПС контрольної групи набули практичного та життєвого досвіду, їм доводилося більше спілкуватися із засудженими та колегами, зіштовхуватися зі складними службовими ситуаціями, які призводили до підвищення комунікабельності і сміливості;
- по-третє, впливом процесу адаптації, який відбувався в начальників відділень СПС під час експерименту, тобто працівники в певній мірі пристосувалися до умов та специфіки професійної діяльності, що також позитивно почало впливати на індивідуально-психологічні особливості особистості.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Отже, представлена в статті авторська тренінгова програма, направлена на профілактику та корекцію деструктивних психічних станів та якостей начальників відділень СПС є ефективною в роботі з ними, що було доведено за допомогою статис-

тичної обробки емпіричних даних в експериментальній групі з використанням критерію Вілкоксона та статистичної обробки даних контрольної та експериментальної груп за допомогою t-критерію Ст'юдента.

Тренінгова програма та результати досліджень використовуватимуться в професійно-психологічній підготовці начальників відділень СПС УВП, а також в навчальному процесі Інституту кримінально-виконавчої служби, зокрема, при викладанні дисципліни «Професійно-психологічна підготовка».

Список використаних джерел

1. Сидоренко Е. В. Технология создания тренинга. От замысла к результату / Е.В. Сидоренко. – СПб. : Издательство «Речь», «Сидоренко и Ко», Серия «Бизнес-технологии XXI века», 2007. – 336 с.
2. Мороз Л.І. Теоретичні та прикладні засади професійно-психологічного тренінгу працівників органів внутрішніх справ України. Автореф. дис. д-ра психол. наук: 19.00.06 / Л.І. Мороз; Київ. нац. ун-т внутр. справ. – К., 2008. – 35 с.
3. Кушнірова Т. В. Професійно-психологічна підготовка працівників ДКВС щодо нейтралізації негативних психічних станів та профілактики суїцидальної поведінки / Т. В. Кушнірова. – К. : «МП Леся», 2014. – 60 с.
4. Ятчук М.С. Тренінгова робота у вищих навчальних закладах Державної пенітенціарної служби України / М.С. Ятчук// Інноваційні технології у вищих навчальних закладах. Зб. матеріалів круглого столу (Київ, 30 квітня 2015 р.). – К. : «ЦК «КОМПРИНТ», 2015. – С. 92–97.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Sidorenko E. V. Tehnologija sozdanija treninga. Ot zamysla k rezul'tatu / E.V. Sidorenko. – SPb. : Izdatel'stvo «Rech'», «Sidorenko i Ko», Serija «Bizness-tehnologii XXI veka», 2007. – 336 s.
2. Moroz L.I. Teoretychni ta prykladni zasady profesijno-psyhologichnogo treningu pracivnykiv organiv vnutrishnih sprav Ukraїny. Avtoref. dys. d-ra psyhol. nauk: 19.00.06 / L.I. Moroz; Kyi'v. nac. un-t vnutr. sprav. – K., 2008. – 35 s.
3. Kushnirova T. V. Profesijno-psyhologichna pidgotovka pracivnykiv DKVS shhodo nejtralizacii' negatyvnyh psyhichnyh staniv ta profilaktyky sui'cydal'noi' povedinky / T.V. Kushnirova. – K. : «MP Lesja», 2014. – 60 s.

4. Jatchuk M.S. Treningova robota u vyshhyh navchal'nyh zakladah Derzhavnoi' penitenciarnoi' sluzhby Ukrainy/ M.S. Jatchuk // Innovacijni tehnologii' u vyshhyh navchal'nyh zakladah. Zb. materialiv kruglogo stolu (Kyj'v, 30 kvitnja 2015 r.). – K. : «СК «KOMPRYNT», 2015. – S. 92–97.

M.M. Chychuha. Training as a means of preventing destructive mental states of chiefs of departments of social-psychological service at the penal institutions. The article envisages the efficiency of implementation of author's training program aiming at the prevention of destructive mental states of young heads of departments of social-psychological service at the penal institutions.

The main principles of the author's training program which was tested in 2014-2015 on the basis of the correspondence faculty of the Institute of Criminal-Executive service at National Academy of Internal Affairs.

The statistical differences between control and experimental groups using a parametric T-criterion of Student test for independent samples are studied.

It is determined that the experimental group unlike the control has decreased isolation, anxiety, tension, timidity, suspicion, rigidity, level of personal anxiety, professional burnout and professional deformation. The level of communication, level of mental and emotional stability, courage, diplomacy, self-control and relaxation has increased.

The main specificity of changes in destructive mental states in the experimental group using nonparametric criterion of Wilcoxon test for dependent samples is revealed. The analysis of changes in the destructive mental states and qualities of the control group before and after training is made using the Wilcoxon test.

It is concluded that for the prevention of destructive mental states of chiefs of departments of social-psychological services, the author's training program appears effective in the work with them, aimed at prevention and correction of destructive mental states and qualities of the heads of departments of socio-psychological service that was proved by Wilcoxon test and T-criterion of Student.

Key words: destructive mental states, prevention, training, training program, T-criterion of Student, Wilcoxon test, experimental group, control group.

Received January 08, 2016

Revised January 29, 2016

Accepted February 27, 2016